

საქართველოში წამების, არაჰუმანური, სასტიკი ან პატივისა და ღირსების
შემლახავი მოპყრობის ან დასჯის წინააღმდეგ ბრძოლის

2008-2009 წლების სამოქმედო გეგმის განხორციელების ანგარიში

(საანგარიშო პერიოდი 2008 წ. 1 იანვარი – 2009 წ. 31 ივლისი)

შესავალი	3
I. წამების წინააღმდეგ ბრძოლა და მონიტორინგის მექანიზმების დახვეწა	4
1. წამების წინააღმდეგ ბრძოლის უწყებათაშორისი საბჭო	4
2. OPCAT-ის საფუძველზე შექმნილი ეროვნული პრევენციული ჯგუფი	4
3. შიდა მონიტორინგის სამსახური	6
3.1. შინაგან საქმეთა სამინისტრო	6
3.2. სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო	7
3.3. მთავარი პროკურატურა	8
4. წამების წინააღმდეგ ნულოვანი ტოლერანტობის სახელმწიფო პოლიტიკა	9
II. საკანონმდებლო ბაზის დახვეწა და არსებული კანონმდებლობის ეფექტური იმპლემენტაცია	11
1. პატიმრობის კოდექსის კანონპროექტი	11
2. თავისუფლების შეზღუდვის დაწესებულებების შინაგანაწესის დახვეწა	12
3. ეთიკის კოდექსის მიღება და იმპლემენტაცია	13
III. თავისუფლება შეზღუდულ პირთა პირობების გაუმჯობესება	15
1. ჯანდაცვის სისტემა	16
2. კვება, ჰიგიენა	17
3. სარემონტო სამუშაოები	19
3.1. შინაგან საქმეთა სამინისტრო	19
3.2. იუსტიციის სამინისტრო და სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო	19
3.3. თავდაცვის სამინისტრო	20
3.4. შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	20
4. პატიმართა განათლება	20

4.1. სახელმწიფო ორგანოების მიერ განხორციელებული ღონისძიებები	20
4.2. სამოქალაქო სექტორის მიერ განხორციელებული ღონისძიებები	23
IV. საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლება	24
V. არასრულწლოვან პატიმართა განსაკუთრებული დაცვის უზრუნველყოფა	26
VI. სამართალდამცავთა და მოსამართლეთა პროფესიული განვითარება	27
1. შინაგან საქმეთა სამინისტრო	27
2. პროკურატურა	28
3. სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო	29
4. სასამართლო	30

შესავალი

აღნიშნული დოკუმენტი წარმოადგენს 2008-2009 წლების წამების წინააღმდეგ ბრძოლის სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელების ანგარიშს. 2008 წლის აგვისტოს ტრაგიკულმა მოვლენებმა ხელი შეუშალა მთავრობის მიერ სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებულ ღონისძიებების დროულ განხორციელებას და ზეგავლენა მოახდინა პროცესის მიმდინარეობაზე. ადამიანთა წამების, არაჰუმანური, სასტიკი ან პატივისა და ღირსების შემლახავი მოპყრობის ან დასჯის წინააღმდეგ მიმართული ღონისძიებების განმახორციელებელი უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭო გაითვალისწინებს არსებულ პრობლემებს ახალი სამოქმედო გეგმის შემუშავების პროცესში.

აღსანიშნავია, რომ საანგარიშო პერიოდში განხორციელდა სახელმწიფო ხელისუფლების სტრუქტურის რეორგანიზაცია, კერძოდ, გაერთიანდა იუსტიციის სამინისტრო და გენერალური პროკურატურა და ამავე დროს შეიქმნა ახალი სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო.

ამასთან, საქართველოს ხელისუფლების პრიორიტეტად რჩება სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმა. 2008 წლის 13 დეკემბრიდან სისხლის სამართლის პოლიტიკის განვითარების მიზნით შეიქმნა სისხლის სამართლის კანონმდებლობის რეფორმის უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭო. 2009 წელს საბჭომ მიიღო სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა სისხლის სამართლის სფეროში, რომელიც რიგ საკითხებში ნაწილობრივ ემთხვევა წამების წინააღმდეგ ბრძოლის სამოქმედო გეგმას. მიუხედავად ამ გარემოებისა, ორივე საბჭო დამოუკიდებლად განაგრძობს ფუნქციონირებას მათი მიზნებიდან გამომდინარე, ხოლო საკითხის გადაფარვის შემთხვევაში, საბჭოები ერთობლივად იღებენ გადაწყვეტილებას.

წამების წინააღმდეგ ბრძოლის საბჭოს სამდივნოს როლს ახორციელებს საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო, რომელიც ორგანიზებას უწევს საბჭოს შეხვედრებს, ახორციელებს სამოქმედო გეგმის შესრულების მონიტორინგს, რეპორტირებს და ა.შ.

წამების წინააღმდეგ ბრძოლის საბჭოს შემდეგ სხდომაზე იუსტიციის სამინისტრო წარადგენს საბჭოს წესდებაში შესაბამისი ცვლილებების მომზადების საკითხს, რომელიც მიზნად ისახავს საბჭოს სამდივნოს ოფიციალურ შექმნას და მისი ვალდებულებების განსაზღვრას, აგრეთვე იგეგმება საბჭოს შემადგენლობის ცვლილება.

I. წამების წინააღმდეგ ბრძოლა და მონიტორინგის მექანიზმების დახვეწა

1. წამების წინააღმდეგ ბრძოლის უწყებათაშორისი საბჭო

2007 წელს წამების, არაჰუმანური და შემლახავი მოპყრობის წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერების მიზნით, მათ შორის შესაბამისი რეფორმების მონიტორინგის სრულყოფისა და კოორდინაციისათვის, პრეზიდენტის № 369 ბრძანებულების საფუძველზე შეიქმნა ადამიანთა წამების, არაჰუმანური, სასტიკი ან პატივისა და ღირსების შემლახავი მოპყრობის ან დასჯის წინააღმდეგ მიმართული ღონისძიებების განმახორციელებელი უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭო.

საბჭომ განსაზღვრა მოქმედების პრიორიტეტული მიმართულებები, მათ შორის: წამების, არაჰუმანური და დამამცირებელი მოპყრობის პრევენცია, წამების მსხვერპლთა დაცვა და რეაბილიტაცია, სამართალდამცავი ორგანოების მუშაობის განვითარება წამების, არაჰუმანური და დამამცირებელი მოპყრობის საქმეების გამოძიებასთან მიმართებაში. ამასთან ერთად, საბჭომ მიზნად დაისახა სამთავრობო და სამოქალაქო სექტორებს შორის მჭიდრო თანამშრომლობის ჩამოყალიბება და ხელშეწყობა.

2008 წლის ზაფხულში, საბჭომ შეიმუშავა შესაბამისი სამოქმედო გეგმა, რომელიც დამტკიცდა პრეზიდენტის № 301 ბრძანებულებით. 18-თვიანი სამოქმედო გეგმა აქცენტს აკეთებს პრევენციული ღონისძიებების როლის გაზრდაზე წამების, არაჰუმანური და ღირსების შემლახავი მოპყრობის წინააღმდეგ ბრძოლაში და რელევანტური ორგანოების ინსტიტუციონალურ განვითარებაზე.

2. OPCAT-ის საფუძველზე შექმნილი ეროვნული პრევენციული ჯგუფი

2005 წლის აგვისტოს საქართველოსათვის ძალაში შევიდა გაეროს წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობის ან სასჯელის წინააღმდეგ კონვენციის ფაკულტატური ოქმი (OPCAT). OPCAT-ით გათვალისწინებული მოთხოვნების შესასრულებლად საქართველოს მთავრობამ განახორციელა მნიშვნელოვანი ღონისძიებები, რის შედეგადაც შეიქმნა ეროვნული პრევენციული მექანიზმი, რომელიც სრულიად პასუხობს OPCAT-ით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს.

უამრავი მრგვალი მაგიდის ტიპის შეხვედრა მოეწყო ეროვნული პრევენციული მექანიზმის როლისა და მანდატის განსაზღვრედად. აღნიშნულ შეხვედრებზე განხილბოდა ეროვნული პრევენციული მექანიზმის სხვადასხვა მოდელი. 2008 წლის დეკემბერში, საბჭოს წინაშე საქართველოს იუსტიციის სამინისტრომ

წარმოადგინა პროექტი საქართველოს სახალხო დამცველის ოფისისათვის ეროვნული პრევენციული მექანიზმის ფუნქციის მინიჭებასთან დაკავშირებით. საბჭოს წევრებს ეთხოვათ საკუთარი მოსაზრებების დაფიქსირება ზემოთაღნიშნულ პროექტთან დაკავშირებით (მათ შორის საქართველოს სახალხო დამცველის ოფისს).

გათვალისწინებული იქნა საქართველოს სახალხო დამცველის ოფისის, გაეროს ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისარიის (თბილისში გაეროს ადამიანის უფლებათა ოფისის) და ციხის საერთაშორისო რეფორმის მიერ წარმოდგენილი წინადადება/რეკომენდაციები და შემუშავდა განახლებული პროექტი, რომელიც მოგვიანებით საბჭომ განიხილა. ყველა შესაბამისი პირის ინტერესების შეჯერებისა და კონსენსუსის საფუძველზე აღნიშნული საკანონმდებლო ცვლილებების პაკეტი წარდგენილ იქნა საქართველოს პარლამენტის წინაშე 2009 წლის გაზაფხულზე.

ვინაიდან სახალხო დამცველი წარმატებულად ასრულებდა ეროვნული პრევენციული მექანიზმის ფუნქციებს საქართველოს OPCAT-თან შეერთებამდე, საქმიანობის დუბლირების თავიდან ასაცილებლად, სახალხო დამცველის ოფისს მიენიჭა ეროვნული პრევენციული მექანიზმის ფუნქცია. შესაბამისად 2009 წლის 16 ივლისს ცვლილებები შევიდა 1996 წლის საქართველოს ორგანულ კანონში სახალხო დამცველის შესახებ. ეროვნულ პრევენციულ მექანიზმთან მიმართებით კონი ითვალისწინებს შემდეგ კომპონენტებს:

- დანიშნა და თანამშრომლობა: სახალხო დამცველის ოფისი ოფიციალურად განისაზღვრა ეროვნულ პრევენციულ მექანიზმად (მუხლი 3¹ (1)), რომელიც ვალდებულია ითანამშრომლოს ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ეროვნულ პრევენციულ მექანიზმის მანდატის ფარგლებში (მუხლი 3¹ (3));
- ადეკვატური მატერიალურ-ტექნიკური და ფინანსური რესურსებით უზრუნველყოფა (მუხლი 3¹ (2));
- თავისუფლების შეზღუდვის ადგილების მონიტორინგის უფლება, თავისუფლებაშეზღუდულ პირებთან პირადად გასაუბრების უფლება და დოკუმენტაციის შემოწმების უფლება (მუხლი 19 (1) და (2));
- ეროვნული პრევენციული ჯგუფის წარმომადგენლების მაღალი პროფესიონალიზმი (მუხლი 19¹ (2));
- რიგ უწყებებთან რეკომენდაციებით მიმართვის უფლება, მათ შორის პარლამენტის წინაშე მოხსენებით წარდგენის უფლება (მუხლი 20);
- ეროვნული პრევენციული ჯგუფის წარმომადგენლების პრივილეგიები: უფლება - არ მისცენ ჩვენება იმ ფაქტზე, რომელიც შეიტყვეს ფუნქციების შესრულებისას (მუხლი 19¹ (5));

მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული ის ფაქტი, რომ საქართველოს ორგანულ კანონში სახალხო დამცველის შესახებ გამოიყენება ტერმინი - თავისუფლების აღკვეთის ადგილები, რაც საკმაოდ ფართოა და მოიცავს ყველა პოტენციურ და ფაქტობრივ თავისუფლების აღკვეთისა და შეზღუდვის ადგილს (მაგალითად: პოლიციის განყოფილება, ფსიქიატრიული დაწესებულება, არასრულწლოვანთა სახლები, სამხედრო ბარაკები, სასჯელაღსრულების დაწესებულებები და ა.შ.).

3. შიდა მონიტორინგის სამსახური

სამართალდამცავ ორგანოებში შექმნილია ადამიანის უფლებებისა და მონიტორინგის სამმართველოები, რომელთა საქმიანობის ძირითად მიზანს წარმოადგენს ადამიანის უფლებების დაცვის შიდა მონიტორინგის განხორციელება. აღნიშნული სამმართველოები განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევენ თავისუფლების შეზღუდვის ადგილების მონიტორინგს. სამოქმედო გეგმის მიხედვით სახელმწიფოს ევალება ადამიანის უფლებებისა და მონიტორინგის სამმართველოების ფუნქციონირების შესახებ ინფორმაციის გავრცელება. სამართალდამცავი ორგანოები განსხვავებულ ხერხებს მიმართავენ საზოგადოებაში ამ საკითხთან დაკავშირებით ცნობიერების ამაღლების ხელშეწყობის მიზნით.

3.1. შინაგან საქმეთა სამინისტრო

გენერალური ინსპექციის ამოცანაა შსს თანამშრომელთა მიერ ადამიანის უფლებების დარღვევის და სხვა მართლსაწინააღმდეგო ქმედებათა გამოვლენა და მოქალაქეთა ინდივიდუალური საჩივრების განხილვა. გენერალური ინსპექცია მოქალაქეთა საჩივრების გარდა ეყრდნობა აგრეთვე ისეთ ინფორმაციის წყაროებს, როგორცაა სახალხო დამცველი, მას მედია და სხვა. გენერალური ინსპექცია ახორციელებს საქართველოს შსს პერსონალის მიერ ჩადენილი დარღვევების გამოძიებას საქართველოს შსს დისციპლინური წესდებისა და პოლიციის ეთიკის კოდექსზე დაყრდნობით.¹

შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალური ინსპექციის დეპარტამენტში² მოქმედებს ადამიანის უფლებათა დაცვის მთავარი სამმართველო,³ რომლის ძირითადი ფუნქციაა შინაგან საქმეთა სამინისტროს დროებითი მოთავსების იზოლატორებში შიდა მონიტორინგის განხორციელება.

¹ დეტალური ინფორმაციისათვის იხილეთ: www.geninspeqcia.gov.ge

² იხილეთ საქართველოს პრეზიდენტის №614 ბრძანებულება საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ.

³ დეტალური ინფორმაციისათვის იხილეთ: www.police.ge/M_a_humanrights.aspx.

სამმართველოს საქმიანობის ეფექტურობის გაზრდის მიზნით გატარდა რიგი ღონისძიებები, მათ შორის:

- შინაგან საქმეთა სამინისტროს დროებითი მოთავსების იზოლატორებში სრულყოფილად ხორციელდება დაკავებულ პირთა მოთავსების, რეგისტრაციისა და აღრიცხვის ელექტრონული ბაზის წარმოება.
- დროებითი მოთავსების იზოლატორებში 24 საათიანი რეჟიმით მორიგეობს მედპერსონალი. მედპერსონალი პატიმრის სხეულის დათვალიერებას ახდენს იზოლატორში მიღებისას და გაყვანამდე, აგრეთვე ახორციელებს სანიტარულ კონტროლს საყოფაცხოვრებო და კვების პირობებზე. სხეულის დაზიანების შემთხვევაში, ოქმი დაუყოვნებლივ იგზავნება საგამოძიებო ორგანოებში შესაბამისი რეაგირებისთვის (შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალურ ინსპექციასა და საქართველოს მთავარ პროკურატურაში, თუ სახეზეა სისხლისსამართლებრივი დანაშაულის ნიშნებს).

შინაგან საქმეთა სამინისტრო ადამიანის უფლებებისა და მონიტორინგის მთავარი სამმართველოს საქმიანობის შესახებ საზოგადოების ინფორმირებისათვის ერთ-ერთ ეფექტურ წყაროდ იყენებს გადაცემას „პატრული“, რომელიც ყოველდღიურად გადის ტელეკომპანია „რუსთავი 2“-ს ეთერში. „პატრულში“ დღის განმავლობაში, მომხდარ სხვა დანაშაულებთან ერთად, ყოველთვის გადაიცემა ინფორმაცია საჯარო მოხელეების მიერ ჩადენილი დანაშაულის შესახებ.

საზოგადოების ინფორმირების მიზნით, შინაგან საქმეთა სამინისტრო სისტემატურად ბეჭდავს და მთელი საქართველოს მასშტაბით ავრცელებს ჟურნალს - „ჩვენი პოლიცია“, რომელიც მოიცავს ინფორმაციას პოლიციის საქმიანობის შესახებ, ადამიანის უფლებების შესახებ, გენერალური ინსპექციისა და ადამიანის უფლებების დაცვის მთავარი სამმართველოს შესახებ და სხვა.

3.2. სასჯელადსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ახლად შექმნილი სასჯელადსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს გენერალური ინსპექციის დეპარტამენტში⁴ შექმნილია ადამიანის უფლებათა დაცვის სამმართველო, რომლის ფუნქციებში შედის ადამიანის უფლებათა დარღვევის ფაქტების გამოვლენა და მათზე რეაგირება, აგრეთვე, სასჯელადსრულების,

⁴ იხილეთ საქართველოს მთავრობის №8 დადგენილება საქართველოს სასჯელადსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ.

პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროში შემაჯავლი თავისუფლების აღკვეთისა და შეზღუდვის ადგილების მონიტორინგი, წამების, არაჰუმანური მოპყრობისა და დასჯის ფაქტების გამოვლენა და შესაბამისი რეაგირება.⁵

ადამიანის უფლებათა დაცვის სამმართველოს საქმიანობის შესახებ ინფორმაცია განთავსებულია სამინისტროს ვებ-გვერდზე.⁶ ასევე, ვებ-გვერდზე მოცემულია ცხელი ხაზის ნომერი, რომელზეც მოქალაქეებს შეუძლიათ დარეკონ სასჯელადსრულების დაწესებულებებში და დატოვონ შეტყობინება ადამიანის უფლებათა დარღვევის ფაქტის შესახებ.

3.3. მთავარი პროკურატურა

იუსტიციის სამინისტროსა და პროკურატურის გაერთიანების შემდეგ მთავარი პროკურატურის სამართლებრივი უზრუნველყოფის დეპარტამენტის ბაზაზე შეიქმნა ადამიანის უფლებათა დაცვის სამმართველო⁷, 2009 წლის 31 მარტით დათარიღებული იუსტიციის მინისტრის №68 ბრძანებით. სამმართველოს ერთ-ერთი ამოცანაა: „პროკურატურის ორგანოებში, ასევე დაკავების, წინასწარ პატიმრობის, თავისუფლების აღკვეთისა და თავისუფლების შეზღუდვის ადგილებში ადამიანის უფლებათა სავარაუდო დარღვევის ფაქტებზე შემოსულ შეტყობინებებზე შესაბამისი რეაგირება და მონიტორინგი, წამების, ღირსების შემლახავი და არაჰუმანური მოპყრობის და დასჯის ფაქტების გამოვლენა და სათანადო რეაგირება“.⁸ იუსტიციის სამინისტრო გეგმავს ადამიანის უფლებათა დაცვის სამმართველოს საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის ფართოდ გავრცელებას. ადამიანის უფლებათა დაცვის სამმართველოს ვებ გვერდი შემუშავების პროცესშია.

ამასთანავე, პროკურატურის საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის გავრცელების ერთ-ერთ ნოვატორულ ფორმად ითვლება საზოგადოებრივი პროკურატურის პროექტი, რომელიც 2006 წელს დაიწყო დღემდე გრძელდება. პროექტის მიზანია პროკურატურის საქმიანობის გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა, დანაშაულის

⁵ სასჯელადსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა მინისტრის ბრძანება № 154, სასჯელადსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს გენერალური ინსპექციის დებულების დამტკიცების შესახებ, მუხლი 18 (1).

⁶ იხილეთ: www.mcla.gov.ge

⁷ იუსტიციის სამინისტროსა და გენერალური პროკურატურის გაერთიანებამდე, გენერალურ პროკურატურაში მოქმედებდა ადამიანის უფლებათა დაცვის სამმართველო.

⁸ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება №275, საქართველოს მთავარი პროკურატურის სამართლებრივი უზრუნველყოფის დეპარტამენტის დებულების დამტკიცების შესახებ, მუხლი 4 (3) (ა).

პრევენცია, სამართალდამცავი ორგანოების მიმართ ნდობის გაზრდა, პროკურატურის მიერ საზოგადოებრივი საჭიროებებისა შესახებ ცოდნის ამაღლება და პროკურორების მიერ ეთიკის კოდექსის იმ დებულებათა შესრულების გაძლიერება, რომელიც საზოგადოების წინაშე განსაკუთრებულ პასუხისმგებლობას ან აგრიშვალდებულებასთან არის დაკავშირებული.

პროექტის ფარგლებში შეიქმნა ადგილობრივი სათათბირო საბჭოები. აღნიშნული საბჭოები ასრულებენ პროკურატურის სათათბირო ორგანოს ფუნქციას ადგილობრივი მოსახლეობის უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული პრობლემების საკიხებში. ადგილობრივ საბჭოებთან ერთად იგეგმება და ხორციელდება პრევენციული ხასიათის ღონისძიებები, რომელიც დანაშაულის შემცირებასა და მოსახლეობის უსაფრთხოების გაზრდას ემსახურება. პროექტის არეალი დღეისათვის მოიცავს: ქ. მცხეთას, ქ. თელავს და ქ.თბილისის ძველი თბილისის რაიონს.

4. წამების წინააღმდეგ ნულოვანი ტოლერანტობის სახელმწიფო პოლიტიკა

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით წამება ჩადენილი სახელმწიფო მოხელის მიერ მძიმე დანაშაულად არის მიჩნეული⁹ და ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ცხრიდან თხუთმეტ წლამდე. 2008 წელს სსკ-ის 144¹ მუხლის მეორე ნაწილის (ა) ქვეპუნქტით (წამება) გამოძიება დაიწყო 35 სისხლის სამართლის საქმეზე, ყოველი მათგანი შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლების წინააღმდეგ. 35 საქმიდან 23 საქმეზე გამოიძიება მიმდინარეობს, ხოლო 12 საქმეზე სისხლისსამართლებრივი დევნა შეწყდა საკმარისი და უტყუარი მტკიცებულებების არარსებობის გამო.¹⁰

2008 წელს სისხლის სამართლის კოდექსის 144³ მუხლის მეორე ნაწილის (ა) ქვეპუნქტით (დამამცირებელი ან არაპუმანური მოპყრობა) გამოძიება დაიწყო 4 საქმეზე შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელთა წინააღმდეგ. 3 საქმეზე წინასწარი გამოძიება შეწყდა საკმარისი და უტყუარი მტკიცებულებების არარსებობის გამო, ხოლო 1 საქმეზე გამოძიება მიმდინარეობს.

2009 წელს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 144¹ მუხლის (წამება) შესაბამისად გამოძიება დაიწყო 8 საქმეზე სახელმწიფო მოხელეების მიერ ჩადენილ დანაშაულზე. 2 საქმეზე გამოძიება შეწყდა საკმარისი და უტყუარი მტკიცებულებების არარსებობის გამო, ხოლო 6 საქმეზე გამოძიება მიმდინარეობს. 2009 წელს, ქუთაისის ციხის №2 დაწესებულების პატიმრების საჩივრის საფუძველზე გამოძიება დაიწყო საქართველოს სისხლის სამართლის

⁹ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი (1999) მუხლი №144¹ (2) (ა).

¹⁰ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 28 მუხლით განსაზღვრულია სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტის საფუძვლები.

კოდექსის 144³ მუხლის (არაპუმანური და დამამცირებელი მოპყრობა) შესაბამისად. სასჯელადსრულების, პრობაციისა და იურიდიულ დახმარების საკითხთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახური აწარმოებს გამოძიებას აღნიშნულ საქმეებზე.

2009 წელს დაფიქსირდა წამების მსხვერპლის კომპენსაციით უზრუნველყოფისერთი შემთხვევა. კერძოდ, 2007 წელს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ორ თანამშრომელს 2003 წელს ჩადენილი დანაშაულისათვის თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიამ მიუსაჯა 7 და 8 წლით თავისუფლების აღკვეთა. 2008 წელს დაზარალებულმა საქმე აღძრა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციული საქმეთა კოლეგიაში შესაბამისი კომპენსაციის მიღების მიზნით. 2009 წელს სასამართლომ შინაგან საქმეთა სამინისტროს და მსჯავრდებულებს ერთობლივად დააკისრა 9000 ლარის ოდენობით კომპენსაციის გადახდა დაზარალებულის სასარგებლოდ.¹¹

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ სისხლისსამართლებრივი დევნის პირობებში საჯარო მოხელეთათვის ან მასთან გათანაბრებული პირისათვის უფლებამოსილების შეჩერება ხორციელდება საჯარო სამსახურის შესახებ კანონის 89 (თ) ქვეპუნქტისა და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის XXIII თავზე დაყრდნობით, რომელიც შეეხება ბრალდებულის თანამდებობიდან (სამუშაოდან) გადაყენებას. საანგარიშო პერიოდში სისხლისსამართლებრივი დევნა არ განხორციელებულა საჯარო მოხელის წინააღმდეგ.

წამების პრევენციის მიზნითსისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 303-ე მუხლი დაკითხვის მიმდინარეობისა და შედეგების დაფიქსირების შესახებ ითვალისწინებს დაკითხვა/ინტერვიუების ელექტრონული ან ვიდეო/ხმის ჩაწერის შესაძლებლობას, თუ დასაკითხი პირი შუამდგომლობს და უზრუნველყოფს ჩაწერას ტექნიკური საშუალებებით. მთავარი პროკურატურის მონაცემებით საანგარიშო პერიოდში განხორციელდა 330 პირის დაკითხვის დაფიქსირება ტექნიკური საშუალებებით.

¹¹ Case # 3/2304-08, Tbilisi City Court, 30 April 2009.

II. საკანონმდებლო ბაზის დახვეწა და არსებული კანონმდებლობის ეფექტური იმპლემენტაცია

წამების პრევენციის უზრუნველსაყოფად რიგ საკანონმდებლო ცვლილებებზე მიმდინარეობს მუშაობა. ამ პროცესშიაქტიურად არიან ჩაბმული როგორც სახელმწიფო ორგანოები, ასევე საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციები, რაც, თავის მხრივ, უზრუნველყოფს პროცესის გამჭვირვალობას და ახალი საკანონმდებლო პაკეტის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობას. საკანონმდებლო ბაზის დახვეწის თვალსაზრისით, აღსანიშნავია, პატიმრობის კოდექსის კანონპროექტი, რომელიც საანგარიშო პერიოდში აქტიურად მუშავდებოდა ანგარიშში პატიმრობის კოდექსს ცალკე ქვეთავი ეძღვნება.

1. პატიმრობის კოდექსის კანონპროექტი

იუსტიციის სამინისტროსა და სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიულ საკითხთა სამინისტროს ფარგლებში მიმდინარეობს საკანონმდებლო ინიციატივის შემუშავება, კერძოდ, მუშავდება პატიმრობის კოდექსის კანონპროექტი შემდეგი მიმართულებით:

- პატიმრობის კოდექსის პროექტის 99-ე მუხლის შესაბამისად, ყველა ბრალდებულს/მსჯავრდებულს და მათი ოჯახის წევრებს აქვთ ინვიდუალური ან ჯგუფური საჩივრის შეტანის უფლება სასჯელაღსრულებითი დაწესებულების თანამშრომლის წინააღმდეგ.
- კოდექსის პროექტის შესაბამისად, საჩივარი წამების, არაჰუმანური და შემლახავი მოპყრობის შესახებ ითვლება განსაკუთრებულ შემთხვევად და ექვემდებარება დაუყოვნებლივ განხილვას.
- პატიმართა პროცესუალური უფლებების უზრუნველყოფის მიზნით, სასჯელაღსრულებით დაწესებულებაში დისციპლინური სამართალწარმოების პროცედურა შემუშავდა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად. ახალი საპატიმრო კოდექსის მიხედვით შესაძლებელი იქნება დისციპლინური სახდელის საერთო სასამართლოში გასაჩივრება.
- აგრეთვე, კოდექსის პროექტი ითვალისწინებს დაწესებულების გარეთ ხანმოკლე გასვლის უფლებას წელიწადში 2-ჯერ იმ პატიმრისათვის, რომელიც სასჯელს იხდის ნახევრად დახურული ტიპის დაწესებულებაში. არასრულწლოვნები, ორსული ქალები და მცირეწლოვანი ბავშვების დედები სარგებლობენ ამ უფლებით წელიწადში 3-ჯერ. ხანმოკლე გასვლა არ უნდა აღემატებოდეს 5 დღეს.

არსებული საკანონმდებლო ინიციატივების შემუშავება - განხილვა მიმდინარეობს სისხლის სამართლის კანონმდებლობის რეფორმის განმახორციელებელი უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს სასჯელადსრულების სამუშაო ჯგუფის ფაგრლებში.¹² ზემოთხსენებული საბჭოს სამუშაო ჯგუფების შემადგენლობაში სამთავრობო უწყებების წარმომადგენლებთან ერთად შედიან საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ პატიმრობის კოდექსის გამჭვირვალე და ეფექტური განხილვის პროცესის უზრუნველყოფის მიზნით რამდენიმე შეხვედრა ჩატარდა 2009 წლის 20 ივნისს, 4-6 ივლისს, 11 ივლისსა და 18 ივლისს. განხილვის პროცესში მონაწილეობდნენ წარმომადგენლები როგორც სახელმწიფო, ასევე საერთაშორისო ორგანიზაციების სექტორიდან:

- საქართველოს სასჯელადსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო
- საქართველოს პარლამენტი
- საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო
- ციხის საერთაშორისო რეფორმა (PRI)
- ნორვეგიის კანონის უზენაესობის მისია საქართველოში (NORLAG)
- ამერიკის იუსტიციის დეპარტამენტი
- ფონდი ღია საზოგადოება საქართველო
- წითელი ჯვრის საერთაშორისო კომიტეტი (ICRC)
- ევროკომისიის იუსტიციის სამინისტროს განვითარების პროგრამა
- გაეროს ბავშვთა ფონდი
- ევროპის საბჭო
- ამერიკის ადვოკატთა ასოციაცია

2009 წლის გაზაფხულზე კანონპროექტი წარდგენილ იქნა ევროპის საბჭოს ექსპერტებისთვის. შესაბამისად, ამის საფუძველზე საპარლამენტო განხილვები (მოსმენები) იყო შეჩერებული.

2. თავისუფლების შეზღუდვის დაწესებულებების შინაგანაწესის დახვეწა

თავისუფლების შეზღუდვის დაწესებულებების შინაგანაწესი განისაზღვრება შესაბამისი რეჟიმის დებულების მიხედვით. ამ დროისთვის მოქმედებს სამი დებულება, რეჟიმების შესაბამისად, რომლებიც დამტკიცებულია იუსტიციის

¹² საქართველოს პრეზიდენტის №591 ბრძანებულება სისხლის სამართლის კანონმდებლობის რეფორმის განმახორციელებელი უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს შემადგენლობისა და დებულების დამტკიცების შესახებ.

მინისტრის ბრძანებით: საერთო რეჟიმის შესახებ,¹³ მკაცრი რეჟიმის შესახებ,¹⁴ საპრობილის რეჟიმის შესახებ.¹⁵

ახალი პატიმრობის კოდექსის მიღების შემდეგ გაუქმდება ზემოთხსენებული დებულებები, ვინაიდან იცვლება რეჟიმის სახეობები - საერთო რეჟიმის, მკაცრი რეჟიმის და საპრობილის რეჟიმის ნაცვლად იქნება ორი რეჟიმი: დახურული და ნახევრად-დახურული.

3. ეთიკის კოდექსის მიღება და იმპლემენტაცია

ეთიკის კოდექსები მოქმედებს შინაგან საქმეთა სამინისტროს, მთავარი პროკურატურასა და სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს სასჯელაღსრულების დეპარტამენტში. ეთიკის კოდექსის შესრულებას ზედამხედველობს შესაბამისი უწყებების გენერალური ინსპექცია. აგრეთვე, შინაგან საქმეთა სამინისტროში მოქმედებს მუდმივმოქმედი საბჭო, რომელიც ისმენს გენერალური ინსპექციის პერიოდულ ანგარიშებს, შეიმუშავებს რეკომენდაციებს მინისტრისათვის წარსადგენად და მინისტრის დავალებით განიხილავს ეთიკის კოდექსის დარღვევის ცალკეულ შემთხვევებს.¹⁶

ეთიკის კოდექსის დარღვევისა და დისციპლინარული გადაცდომებისთვის 2008-2009 გამოყენებულ იქნა სხვადასხვა სახის ღონისძიებები:

- შინაგან საქმეთა სამინისტროში 830 შემთხვევაში. შსს-ს გენერალური ინსპექციის შესახებ დეტალური ინფორმაციისათვის შეგიძლიათ იხილოთ ვებ გვერდი.¹⁷
- სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს სასჯელაღსრულების დეპარტამენტში 54 შემთხვევაში იქნა გამოყენებული ადმინისტრაციული სახდელი.
- იუსტიციის სამინისტროს მთავარ პროკურატურაში, უშუალოდ ეთიკის კოდექსზე დაყრდნობით, პასუხისმგებლობა დაეკისრა 4 პროკურორს. დეტალური ინფორმაციისათვის შეგიძლიათ იხილოთ პროკურატურის

¹³ იუსტიციის მინისტრის ბრძანება №365, 28.12.1999.

¹⁴ იუსტიციის მინისტრის ბრძანება №366, 28.12.1999.

¹⁵ იუსტიციის მინისტრის ბრძანება №367, 28.12.1999.

¹⁶ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანება №119, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს პოლიციის ეთიკის კოდექსის მიღების შესახებ.

¹⁷ www.geninspeqcia.security.gov.ge.

გენერალური ინსპექციის ვებ გვერდი.¹⁸ აგრეთვე, ეთიკის კოდექსის ეფექტური ინპლემენტაციის უზრუნველსაყოფად გენერალურმა პროკურატურამ 2008 წელს ჩაატარა ტრენინგი პროკურორთა ეთიკის კოდექსთან დაკავშირებით. ტრენინგი გაიარა 61-მა პროკურორმა.

იუსტიციის სამინისტროს გენერალური ინსპექციის მუშაობისა და საკონტაქტო ინფორმაციის პოპულარიზაციისათვის 2008 წელს შეიქმნა და რამოდენიმე ტელეკომპანიაში აქტიურად ცირკულირებდა კლიპი იუსტიციის სამინისტროს გენერალური ინსპექციის საქმიანობის შესახებ.

¹⁸ www.psg.gov.ge/Inspectorate.aspx.

III. თავისუფლებაშეზღუდულ პირთა პირობების გაუმჯობესება

სანამ თავისუფლებაშეზღუდულ პირთა პირობების გაუმჯობესებაზე ვისაუბრებთ უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ სასამართლოების მიერ აღკვეთის ღონისძიებების გამოყენებასთან დაკავშირებით, არასაპატიმრო ღონისძიებების გამოყენების სტატისტიკა სტაბილურად პოზიტიურია:

წელი	დაპატიმრება	არასაპატიმრო	გამოყენებული ღონისძიების ჯამში	აღკვეთის რაოდენობა
2009 (I ნახევარი)	46.8%	53.2%	7267	
2008	44.7%	55.3%	15850	
2007	43.7%	56.3%	20417	
2006	58%	42%	17872	
2005	55.2%	44.8%	12966	

წამების, არაჰუმანური, სასტიკი ან პატივისა და ღირსების შემლახავი მოპყრობის ან დასჯის წინააღმდეგ ბრძოლის 2008-2009 წლების სამოქმედო გეგმის მიხედვით სახელმწიფო ორგანოებს ევალებათ პატიმართა პირობების გაუმჯობესება.

თავისუფლებაშეზღუდულ პირთა აღრიცხვისა და რეგისტრაციის ელექტრონული ბაზის წარმოება განხორციელების სხვადასხვა ეტაპებზეა დაწესებულებების მიხედვით. კერძოდ:

- შინაგან საქმეთა სამინისტროს დროებითი მოთავსების იზოლატორებში სრულყოფილად ხორციელდება დაკავებულ პირთა მოთავსების, რეგისტრაციისა და აღრიცხვის ელექტრონული ბაზის წარმოება.
- პენიტენციურ დაწესებულებებში პატიმართა რეგისტრირების ელექტრონული ბაზის შექმნა მიმდინარეობს და უნდა ამოქმედდეს 2009 წლის ბოლომდე.
- თავდაცვის სამინისტროს ჰაუპტვახტებში ფუნქციონირებდა რამდენიმე აღრიცხვის უურნალი, რომელიც იწვევდა უზუსტობებს, ამჟამად პროცედურა გამარტივდა და ჰაუპტვახტებში მოთავსებულთა აღრიცხვა/რეგისტრაცია ხორციელდება პატიმრობაშეფარდებულ მოსამსახურეთა სარეგისტრაციო წიგნში.

- შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს ფსიქიატრიულ დაწესებულებებში ელექტრონული ბაზის შექმნის მიზნით დაწესებულია სამუშაოები და თბილისის მასშტაბით პილოტური პროგრამა დაიწესებს მუშაობას უახლოეს მომავალში.

1. ჯანდაცვის სისტემა

სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს გადაწყვეტილებით შეიქმნა ახალი ჯანდაცვის დეპარტამენტი. აღნიშნული დეპარტამენტი უზრუნველყოფს გაუმჯობესებულ სამედიცინო მომსახურებას. აგრეთვე, სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს მიერ იქნა შემუშავებული ზოგადი გეგმა ჯანდაცვის სისტემის განვითარების კუთხით სასჯელაღსრულების დაწესებულებებისთვის. ზოგადი გეგმის გათვალისწინებით, ჯანდაცვის სისტემის რეფორმა მიზნად ისახავს სამოქალაქო და სასჯელაღსრულების ჯანდაცვის სისტემების გაერთიანებას; სამედიცინო მომსახურების გაუმჯობესებას სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში; ჯანდაცვის სისტემის მოყვანას საერთაშორისო ჯანდაცვის სისტემის სტანდარტებთან. ამ ამოცანის განხორციელების მიზნით ჯანდაცვის სტრატეგია იქნება შემუშავებული.

სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს ზოგად გეგმაში შემდეგი პრიორიტეტები იქნა განსაზღვრული:

- სასჯელაღსრულების ჯანდაცვის სისტემის განვითარება ეროვნული ჯანდაცვის სისტემასთან მიმართებაში;
- მედპერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლება;
- სპეციალური გაიდლაინებისა და სტანდარტების შემუშავება და შეფასების კონტროლის სისტემის ჩამოყალიბება;
- სამედიცინო დაწესებულებების რეაბილიტირება;
- ინტერნეტ-ტექნოლოგიების განვითარება.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე, პოლოსიანი საქართველოს წინააღმდეგ და ლავთაძე საქართველოს წინააღმდეგ საქმეების გათვალისწინებით, ერთობლივი ბრძანება იქნა მიღებული 2009 წლის 25 ივნისს სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროსა და შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ პენიტენციურ სისტემაში მყოფი C ვირუსუსული ჰეპატიტით დაავადებულ მსჯავრდებულთათვის სამედიცინო მომსახურების გაწევის სტრატეგიასთან დაკავშირებით. დოკუმენტი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ დაკავებულების ჯანმრთელობა და მკურნალობა C ჰეპატიტის წინააღმდეგ

წარმოადგენს სახელმწიფოს პრიორიტეტს. დოკუმენტი ითვალისწინებს 4 მეთოდს: პრევენცია, პაციენტთა სამედიცინო დაწესებულებაში განთავსება, მკურნალობა და მკურნალობის შემდგომი პერიოდი.

უნდა აღინიშნოს, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტროს დროებითი მოთავსების იზოლატორებში (თბილისის № 1 და №2 დ.მ. იზოლატორები) 24 საათიანი რეჟიმით მორიგეობს კვალიფიციური მედპერსონალი. ყველა სხვა დროებითი მოთავსების იზოლატორში, დაკავებულის მიყვანის შემთხვევაში ხდება სამედიცინო დახმარების გამოძახება. შინაგან საქმეთა სამინისტროს დროებითი მოთავსების იზოლატორებში ეჭვმიტანილის შეყვანისთანავე ხორციელდება სამედიცინო პერსონალის მიერ ეჭვმიტანილის გარეგნული დათვალიერება, მასზე სხეულის დაზიანების რაიმე კვალის დაფიქსირების მიზნით. სამედიცინო დათვალიერებას ახორციელებს მედპერსონალი პატიმართან განმარტოებით. ივსება შესაბამისი ოქმი.

აგრეთვე აღსანიშნავია, რომ თავდაცვის სამინისტროს ჰაუპტგახტებში სამედიცინო პერსონალის შერჩევა ხდება კონკურსის საფუძველზე შესაბამისი უმაღლესი სამედიცინო განათლებისა და საჭირო სპეციალობის დამადასტურებელი სერთიფიკატის მქონე კანდიდატებს შორის.

პატიმრებისათვის სამოქალაქო სექტორის მიერ შეთავაზებულია რამდენიმე სარეაბილიტაციო პროგრამა, მათ შორის აღსანიშნავია:

- ფსიქო-სარეაბილიტაციო პროგრამა „ატლანტისი“ ნარკოტიკდამოკიდებული პატიმრებისთვის №5 საპრობილემში, ქუთაისის №2 მკაცრი და საპრობილის რეჟიმის დაწესებულებაში, ქ. რუსთავის №6 საერთო, მკაცრი და საპრობილის რეჟიმის დაწესებულებაში.
- არასრულწლოვანთა დაწესებულებაში აგრეთვე ფუნქციონირებს თიხის არტ-სტუდია, არტ-თერაპია ორგანიზებული “ემპათიის” მიერ.
- ფსიქო-სოციულურ რეაბილიტაციას არასრულწლოვანთა დაწესებულებაში ახორციელებს სარეაბილიტაციო ცენტრი GCRT.

2. კვება, ჰიგიენა

მსჯავრდებულთა სასურსათო კვების ულუფის ნორმა მნიშვნელოვნად გაიზარდა წინა წლებთან შედარებით. ამ პერიოდისათვის თითოეული პატიმრისათვის განკუთვნილი კვების თვიური რაოდენობა ეროვნულ ვალუტაში შეადგენს 90 ლარს. 2008 წელს კვებისათვის გამოყოფილმა თანხამ ჯამში შეადგინა 25.669.000 ლარი. კვებისათვის გამოყოფილი ბიუჯეტის ზრდის დინამიკა ასე გამოიყურება:

წელი	სასჯელაღსრულების საერთო ბიუჯეტი	დეპარტამენტის	კვების თანხა
2003	9.019.800		2.258.900
2004	11.017.500		2.760.000
2005	19.115.500		2.669.600
2006	31.801.200		3.114.000
2007	82.286.200		10.800.000
2008	93.131.00		19.500.854
2009	111.100.100		25.669.000

აგრეთვე კვების გაუმჯობესებას და გამრავალფეროვნებას ხელს უწყობს ყველა დაწესებულებაში არსებული მაღაზიის ფუნქციონირება, სადაც პატიმრებს, როგორც მსჯავრდებულებს, ასევე ბრალდებულებს შეუძლიათ უნაღლო ანგარიშსწორებით შეიძინონ დამატებითი კვების პროდუქტები და ჰიგიენური საშუალებები. გარდა ამისა, სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს სასჯელაღსრულების დეპარტამენტმა შპს “მეგაფუდ“-თან გააფორმა ხელშეკრულება, რომლის მიხედვით ეს უკანასკნელი ვალდებულია უზრუნველყოს პატიმართა კვება.

ყველა პატიმრისათვის უზრუნველყოფილია ყოველდღიური მინიმუმ 1 საათიანი გასეირნება.

ჰიგიენის თვალსაზრისით უნდა აღინიშნოს რომ მინიმალური მოთხოვნები დაკმაყოფილებულია ყველა თავისუფლების შეზღუდვის დაწესებულებაში, კერძოდ, საპირფარეშოები განცალკევებულია და სანიტარია დაცულია; კვირაში მინიმუმ ერთი შხაპის მიღების საშუალება აქვს ყველა პატიმარს. ასევე, 2008 წლის 18 თებერვალს სასჯელაღსრულების დეპარტამენტმა ჰიგიენური პირობების უზრუნველყოფის მიზნით გააფორმა ხელშეკრულებები რამდენიმე კომპანიასთან. ამ ხელშეკრულებების საფუძველზე, კომპანიები ვალდებული არიან პატიმრებს მიაწოდონ: ხელის საპონი, სამეურნეო დანიშნულების სარეცხი საპონი, კბილის ჯაგრისი, ბალიშები, პირსახოცები, ზაფხულისა და ზამთრის ტანსაცმელები და ა.შ.

აგრეთვე, პატიმრები უზრუნველყოფილნი არიან პირველადი მოხმარების საგნებით, მათ შორის კალმითა და ქაღალდით, რაც აუცილებელია სანიტარის დასაწვრად. პატიმრებს საწერი კალამი და ქაღალდი დამატებით მიეწოდებათ ზეპირი მოთხოვნის საფუძველზე.

3. სარემონტო სამუშაოები

თავისუფლების შეზღუდვის დაწესებულებების სარემონტო სამუშაოები ჩატარდა შინაგან საქმეთა, იუსტიციის, თავდაცვის, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის, სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროების ფარგლებში.

3.1. შინაგან საქმეთა სამინისტრო

- საანგარიშო პერიოდში გარემონტდა შემდეგი დროებითი მოთავსების იზოლატორები: თბილისის № 1; თბილისის № 2; ზუგდიდის № 1; ზუგდიდის № 2; კასპის; ხობის; ჩხოროწყუს; ჩოხატაურის; ყაზბეგის; ქობულეთის.
- ამჟამად რემონტდება შემდეგი დროებითი მოთავსების იზოლატორები: გარდაბანის; დუშეთის; ადიგენის; თელავის.

3.2. იუსტიციის სამინისტრო და სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო

საანგარიშო პერიოდში ახალი კორპუსები აშენდა შემდეგ დაწესებულებებში:

- 2008 წელს რუსთავის №2 დაწესებულებაში დასრულდა ახალი 1000 პატიმარზე განსაზღვრული კორპუსის მშენებლობა და საჭირო ინვენტარით აღიჭურვა.
- 2008 წელს გეგუთის №8 დაწესებულება დასრულდა ახალი 1000 პატიმარზე განსაზღვრული კორპუსის მშენებლობა.
- ქსნის №7 ახალი ოთხსართულიანი კორპუსის მშენებლობა მიმდინარეობს.

ზემოთხსენებული ახალი ნაგებობების აშენების გარდა საანგარიშო პერიოდში სხვადასხვა ტიპის სარემონტო სამუშაოები ჩატარდა შემდეგ დაწესებულებებში:

- ავჭალის არასრულწლოვანთა დაწესებულება,
- ქალთა №5 საპრობილე,
- რუსთავის №1 დაწესებულება,
- ზუგდიდის №4 დაწესებულება,
- რუსთავის №6 დაწესებულება,

- ავჭალის №10 დაწესებულება,
- ქსნის №7 დაწესებულება.

3.3. თავდაცვის სამინისტრო

- 2008 წელს დასრულდა კახეთი-ქვემო ქართლისა და სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონალური სამმართველოს ჰაუპტვახტების მშენებლობა.
- გარემონტდა სამცხე-ჯავახეთისა და აჭარის რეგიონალური სამმართველოს ჰაუპტვახტები.
- 2009 წლის ბოლოსთვის იგეგმება შიდა ქართლის რეგიონალური სამმართველოს ჰაუპტვახტის მშენებლობის დასრულება, რის შემდეგაც ყველა თავდაცვის სამინისტროს ჰაუპტვახტი იქნება საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში.

3.4. შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო

ამჟამად აკადემიკოს ბ. ნანეიშვილის სახელობის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში მიმდინარეობს სარემონტო-სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

4. პატიმართა განათლება

პატიმართა განათლებასთან დაკავშირებით შესამჩნევი ცვლილებები გატარდა სახელმწიფო ორგანოების დონეზე, ასევე აღსანიშნავია საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ დაფინანსებული პროექტები, რომლებიც განხორციელდა სამოქალაქო სექტორის მიერ.

4.1. სახელმწიფო ორგანოების მიერ განხორციელებული ღონისძიებები

აღსანიშნავია, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს როლი იმ ცვლილებათა მიღებასა და განხორციელებაში, რომელმაც ხელი შეუწყო პატიმრებისათვის განათლების მიღების უზრუნველყოფას. კერძოდ, ცვლილებები იქნა მიღებული ექსტერნატის შესახებ დებულებაში, რომელიც საშუალებას იძლევა წინა კლასების დაძლევის ვალდებულების გარეშე მოხდეს ექსტერნატის

გამოცდის ჩაბარება წელიწადში სამჯერ. ეს ცვლილება ძალზედ ხელსაყრელია არასრულწლოვან პატიმართათვის.

ცვლილებები შევიდა აგრეთვე ერთიანი ეროვნული გამოცდების დებულებაშიც, რომლითაც პატიმარს საშუალება ეძლევა მიიღოს მონაწილეობა მისაღებ გამოცდებში. თუ ერთიანი ეროვნული გამოცდების ჩაბარების მსურველთა რაოდენობა იძლევა ამის შესაძლებლობას, დაწესებულების ტერიტორიაზე გაიხსნება დამატებითი სექტორი, ხოლო თუ ერთიანი ეროვნული გამოცდების ჩაბარების მსურველთა რაოდენობა მცირეა, მაშინ შესაძლებელია ბადრაგის თანხლებით პატიმრის დანიშნულების ადგილას მიყვანა გამოცდის ჩასაბარებლად.¹⁹

2008 წელს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ განხორციელდა პროგრამა „სასჯელაღსრულების დეპარტამენტის არასრულწლოვანთა აღმზრდელობით დაწესებულებაში ზოგადი განათლების უზრუნველყოფა“. ამ პროგრამამ არასრულწლოვან პატიმრებს შესაძლებლობა მისცა მიეღოთ ზოგადი განათლება ციხეში. პროგრამას საპილოტე ხასიათი ჰქონდა და საფუძვლად დაედო 2009 წლისთვის დაგეგმილ ცვლილებებს.

2009 წლიდან განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო არასრულწლოვანი მსჯავრდებულებისთვის ახორციელებს ოთხ სპეციალურ საგანმანათლებლო ქვეპროგრამას:

- „სასჯელაღსრულების არასრულწლოვანთა აღმზრდელობით დაწესებულებაში ზოგადი განათლების უზრუნველყოფა“. ქვეპროგრამის ფარგლებში საანგარიშო პერიოდში შესრულდა რიგი აქტივობები, კერძოდ: გამოცხადდა და ჩატარდა კონკურსი. კონკურსის შედეგად სპეციალური საკონკურსო კომისიის მიერ შერჩეულ იქნა ათი საგნის პედაგოგი და მათ შორის ერთ-ერთი პედაგოგთა ჯგუფის ხელმძღვანელის თანამდებობაზე. დაიგეგმა პედაგოგებისთვის სპეციალური ტრენინგები ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასებებისა ცენტრის მიერ. ასევე, განხორციელდა სწავლის პროცესისთვის აუცილებელი სასწავლო მასალების იდენტიფიცირება და შესყიდვა როგორც მსჯავრდებულები მოსწავლეებისათვის, ასევე პედაგოგებისათვის.
- „ინფორმაციული ტექნოლოგიების სახელობო საგანმანათლებლო კურსი არასრულწლოვანი მსჯავრდებულებისთვის“. აღნიშნული ქვეპროგრამის ფარგლებში არასრულწლოვანი მსჯავრდებულების 10 კაციან ჯგუფს შესაძლებლობა მიეცემა 4 თვის განმავლობაში (2009 წლის სექტემბერი, ოქტომბერი, ნოემბერი, დეკემბერი) შეისწავლოს ინფორმაციული ტექნოლოგიების სპეციალური კურსი – ინფორმაციული ტექნოლოგიების ტექნიკოს-ოპერატორის კვალიფიკაციით. ქვეპროგრამა ასევე მიზნად

¹⁹ საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის ბრძანება №127, მუხლი №5 (1) (ი).

ისახავს კონკურენტუნარიანი სერტიფიცირებული სპეციალისტის მოძიებას, რომელიც დააკმაყოფილებს სწრაფადცვალებად შიდა და საერთაშორისო შრომის ბაზრის მოთხოვნებს. ხოლო წარმატებული მოსწავლეები შემაჯამებელ საფეხურზე მიიღებენ საკუთარი ცოდნის დამადასტურებელ სერტიფიკატებს. საერთაშორისო სტანდარტებით შექმნილი კურსის წარმატებით დაძლევის შემთხვევაში იქმნება შესაძლებლობა CISCO-ს საერთაშორისო სერტიფიკატის აღებისა, რასაც საერთაშორისო აღიარება გააჩნია. საანგარიშო პერიოდში განხორციელდა კურსის წარმმართველი პედაგოგის ნომინირება ინფორმაციული ტექნოლოგიების პროფესიული სასწავლებლის მიერ, მოხდა სპეციალური 4 თვიანი პროგრამის შემუშავება. ჩატარდა მოსამზადებელი სამუშაოები, პროგრამის ფარგლებში არასრულწლოვანთა აღმზრდელით დაწესებულებაში შეტანილ იქნა 10 ცალი კომპიუტერი.

- „სასჯელაღსრულების დეპარტამენტის ქალთა და არასრულწლოვანთა № 5 საერთო და საპრობილის რეჟიმის დაწესებულებაში ზოგადი განათლების უზრუნველყოფა“; ქვეპროგრამის ფარგლებში 5-მდე არასრულწლოვან გოგონას (ამჟამად 3 მსჯავრდებული) შესაძლებლობა მიეცემა შეისწავლოს ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული ზოგადი განათლებისთვის აუცილებელი საგნები.
- ქვეპროგრამის ფარგლებში საანგარიშო პერიოდში შესრულდა რიგი აქტივობები, კერძოდ: გამოცხადდა და ჩატარდა კონკურსი სასჯელაღსრულების დეპარტამენტის არასრულწლოვანთა ქალთა და არასრულწლოვანთა № 5 საერთო და საპრობილის რეჟიმის დაწესებულებაში პედაგოგად და პედაგოგთა ჯგუფის ხელმძღვანელად სამუშაოდ. კონკურსის შედეგად სპეციალური საკონკურსო კომისიის მიერ შერჩეულ იქნა ექვსი საგნის პედაგოგი, მათ შორის ერთ-ერთი პედაგოგთა ჯგუფის ხელმძღვანელის თანამდებობაზე შეირჩა. დაიგეგმა შერჩეული პედაგოგებისთვის სპეციალური ტრეინინგები ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასებების ცენტრის მიერ. ასევე, განხორციელდა სწავლის პროცესისთვის აუცილებელი სასწავლო მასალების იდენტიფიცირება და შესყიდვა როგორც მსჯავრდებული მოსწავლეებისათვის, ასევე პედაგოგებისათვის. ასევე შესყიდულ იქნა კომბინირებული ქსეროქსი/პრინტერი/სკანერი. სასჯელაღსრულების დაწესებულების და სასჯელაღსრულების დეპარტამენტის ადმინისტრაციასთან ერთად შეირჩა ოთახი, სადაც განხორციელდება სწავლება. აღნიშნული ქვეპროგრამის ფარგლებშიც სწავლება დაიწყო 2009 წლის სექტემბრიდან.
- „ინფორმაციული ტექნოლოგიების პროფესიული საგანმანათლებლო კურსი ქალთა და არასრულწლოვანთა №5 საერთო და საპრობილის რეჟიმის დაწესებულებაში“. ინფორმაციული ტექნოლოგიების პროფესიული სწავლების ცენტრის კვალიფიციური პედაგოგის მიერ წინასწარ

შედგენილი სასწავლო გეგმის მიხედვით ჯგუფის წევრი არასრულწლოვნები 4 თვის მანძილზე შეისწავლიან მულტიმედია ტექნოლოგიებს. კურსს გაივლის ამჟამად №5 დაწესებულებაში მყოფი 3 არასრულწლოვანი. წარმატებული მოსწავლეები შემაჯამებელ საფეხურზე მიიღებენ საკუთარი ცოდნის დამადასტურებელ სერთიფიკატებს.

აღნიშნული ქვეპროგრამებით ყველა არასრულწლოვან მსჯავრდებულ ვაჟსა და გოგონას შესაძლებლობა მიეცემა ისარგებლოს ზოგადი განათლებით სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში, ასევე მათთვის შემუშავებული პროფესიული განათლების პროგრამებით.

4.2. სამოქალაქო სექტორის მიერ განხორციელებული ღონისძიებები

არასამთავრობო ორგანიზაციებმა მრავალფეროვანი საგანმანათლებლო პროექტები განხორციელეს სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში. ქვემოთ მოცემულია რამოდენიმე ამგვარი პროექტის მოკლე დახასიათება.

2009 წლიდან ფუნქციონირება დაიწყო მინანქრის სახელოსნომ არასრულწლოვანთა აღმზრდელობით დაწესებულებაში, პროექტი ხორციელდება სარეაბილიტაციო ცენტრის GCRT-ის მიერ ილია ჭავჭავაძის თბილისი სახელმწიფო უნივერსიტეტთან თანამშრომლობით, წარმატებულ სტუდენტებს გადაეცემათ უნივერსიტეტის მიერ გაცემული სერთიფიკატი.

საანგარიშო პერიოდში ზუგდიდის №4 საპრობილემში განხორციელდა კომპიუტერის კურსის სწავლება არასრულწლოვანებისათვის ორგანიზებული ასოციაციის „თანაზიარი“ მიერ.

საანგარიშო პერიოდში ქუთაისის №2 საპრობილემში გაგრძელდა არსებული ვებ-სტუდიის ფუნქციონირება და კომპიუტერის კურსის სწავლება ორგანიზებული დემოკრატიისა და თავისუფლების ცენტრის მიერ, სტუდიის გადატანა იგეგმება გეგუთის №8 დაწესებულებაში.

საანგარიშო პერიოდში ქ. რუსთავის №2 საერთო, მკაცრი და საპრობილის რეჟიმის დაწესებულებაში საქველმოქმედო ფონდის „ზარები“ მიერ განხორციელდა ბიბლიოთეკის განახლება და პატიმართათვის კომპიუტერის კურსების სწავლება.

2009 წლიდან ასოციაციის „ქალი და ბიზნესი“ მიერ ჩატარდა ბიზნეს განათლებისა და პროფესიული მომზადების ტრენინგები ქალთა საერთო რეჟიმის №5 საპრობილემში.

IV. საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლება

წამების წინააღმდეგ კამპანია საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლების მიზნით, როგორც ძირითადი ადამიანის უფლება ხორციელდება სხვადასხვა მეთოდებით, საგანმანათლო ღონისძიებების მასშედისა და დაბეჭდილი მასალების გამოყენებით.

განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად საგანი „სამოქალაქო განათლება“, სავალდებულო საგნად შეტანილია საშუალო განათლების კურიკულუმში. ეს საგანი ისწავლება მე-9 და მე-10 კლასებში და მოიცავს ნაწილს ადამიანის უფლებათა შესახებ.

2008 წ. შინაგან საქმეთა სამინისტროს ინიციატივით და სრული დაფინანსებით, განხორციელდა საქართველოს სკოლებში მოსწავლეების ცნობიერების ასამაღლებელი პროგრამა, რომლის ფარგლებშიც, პოლიციელებმა საქართველოს ყველა სკოლის მასშტაბით ჩაატარეს ინტერაქტიული გაკვეთილები და პრეზენტაციები მოსწავლეებისათვის დანაშაულის მავნებლობაზე, არასრულწლოვანთა დანაშაულთან დაკავშირებულ რისკებზე და პასუხისმგებლობაზე და სხვა.

2008 წელს შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და „კარმონის“ თანამშრომლობით განხორციელდა პროექტი „საქართველოს სამართლებრივი განათლება“, წინასწარ შერჩეული სამართალდამცავების მიერ, სკოლის პედაგოგებთან ერთად განხორციელდა „სამართლებრივი კულტურის“ საგნის სწავლება 1300 მე-9 კლასელისათვის, 20 სკოლაში, შემდეგ ქალაქებში: თბილისში, რუსთავში, ბათუმსა და ქუთაისში.

იუსტიციის სამინისტროსა და სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს ფარგლებში ამჟამად შემუშავების პროცესშია საინფორმაციო ბუკლეტი ადამიანის უფლებათა შესახებ; ეს ბუკლეტი განკუთვნილია პატიმრებისათვის. მთელ რიგ სხვა საკითხებთან ერთად მასში გათვალისწინებულია წამების წინააღმდეგ ბრძოლასთან დაკავშირებული თემატიკა, მათ შორის, კომპენსაციის უფლების შესახებ ინფორმაცია.

უფასო იურიდიული მომსახურების ხელშეწყობით წარმატებით ხორციელდება საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლება.

პროექტის „მოზილური იურიდიული დახმარება“ ფარგლებში იურიდიული დახმარების სამსახურის წარმომადგენლებმა საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში 36 გასვლითი კონსულტაცია გამართეს. შეხვედრების დროს საზოგადოებრივი ადვოკატები და კონსულტანტები მოქალაქეებს სხვადასხვა სამართლებრივ თემებზე აწვდიდნენ ინფორმაციას და სამსახურის საინფორმაციო ბუკლეტებს ურიგებდნენ.

OSGF-ის გრანტის ფარგლებში იურიდიული დახმარების სამსახურის ვებგვერდის²⁰ პროექტზე მუშაობა მიმდინარეობს.

2008 წლის 7-8 ივნისს იურიდიული დახმარების ბიუროების უფროსებისა და რეგიონული მედიის წარმომადგენელთა მონაწილეობით სემინარი გაიმართა. შედეგად იურიდიული დახმარების ბიუროების საქმიანობისადმი ჟურნალისტების ინტერესი გაიზარდა: მომზადდა 40 სატელევიზიო სიუჟეტი და ინტერვიუ, 8 საგაზეთო სტატია, 2 რადიო ინტერვიუ სხვადასხვა რეგიონული მედია საშუალებებით.

იურიდიული დახმარების სამსახურის რეგიონულმა ბიუროებმა ერთწლიანი მუშაობის შედეგები შეაჯამეს. 2008 წლის ნოემბერ-დეკემბერში ორგანიზებულ 9 პრეზენტაციას ადგილობრივი ხელისუფლების, პროკურატურის, სასამართლოს, არასამთავრობო და საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

²⁰ იხილეთ: www.legalaid.ge

V. არასრულწლოვან პატიმართა განსაკუთრებული დაცვის უზრუნველყოფა

როგორც ზემოთ აღინიშნა, პატიმრობის კოდექსის კანონპროექტზე მუშაობის ფარგლებში საკანონმდებლო ინიციატივა არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების გაუმჯობესების მიზნით შემუშავების პროცესშია. აქცენტი კეთდება დანაშაულის პრევენციაზე.

იგეგმება რადიკალური ცვლილებების გატარება, კერძოდ, ნაკლებად მძიმე და მძიმე დანაშაულებზე სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყება არასრულწლოვანის მიმართ პროკურორის დისკრეციაზე იქნება დამოკიდებული. სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატივები განსაზღვრული იქნება კანონით.

სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის მინიმალური ასაკი 12 წლიდან აიწევს 14 წლამდე.

პატიმრობის კოდექსის კანონპროექტის მიხედვით არასრულწლოვანი მსჯავრდებულის პირობით ვადამდე გათავისუფლების საკითხის განხილვა სავალდებულოა ყოველ 3 თვეში.

წინამდებარე მოხსენების 3.3. ქვეთავში პატიმართა განათლების შესახებ უკვე აღინიშნა, რომ არასრულწლოვანთა განათლებისა და რესოციალიზაციის ხელშესაწყობად შეტანილი იქნა ცვლილებები ერთიანი ეროვნული გამოცდების დებულებასა და ექსტერნატის შესახებ დებულებაში, რაც სწავლის გაგრძელების საშუალებას აძლევს არასრულწლოვან პატიმარს.

VI. სამართალდამცავთა და მოსამართლეთა პროფესიული განვითარება

საანგარიშო პერიოდში სახელმწიფო ორგანოების მიერ ჩატარებულ იქნა რიგი ტრენინგები, რომელიც რელევანტურია წამების, არაჰუმანური, სასტიკი ან პატივისა და ღირსების შემლახავი მოპყრობის ან დასჯის წინააღმდეგ ბრძოლისათვის. ტრენინგები ჩამოთვლილია სახელმწიფო დაწესებულებების მიხედვით.

1. შინაგან საქმეთა სამინისტრო

შინაგან საქმეთა სამინისტროს პოლიციის აკადემია განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს გადამეტებული ძალის გამოყენების სამართლებრივი საკითხების შესწავლისა და შესაბამისი პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარებას მომავალი პოლიციელებისათვის. შინაგან საქმეთა სამინისტროს პოლიციის აკადემიის სახელმძღვანელო ვრცლად მოიცავს ტაქტიკური ტრენინგის კურსს, შიდა კანონმდებლობასა და ადამიანის უფლებების საერთაშორისო სამართლის კურსს. აღნიშნული კურსები დეტალურად განიხილავს პოლიციის მიერ ძალის გამოყენების საკითხებს. პოლიციელთა ტრენინგის პროგრამა ასევე მოიცავს პრაქტიკულ კურსებს, დაკითხვის მეთოდებსა და არასრულწლოვან დამნაშავეთა ფსიქოლოგიას.

გარდა ამისა, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს პოლიციის აკადემიაში შემუშავებულ იქნა ძალის გამოყენების შესახებ სახელმძღვანელო და შესაბამისი ტრენინგ-მოდულები პოლიციის აკადემიის მსმენელებისათვის. აკადემია ტრენინგ-მოდულების შემუშავებისას ხელმძღვანელობს ადგილობრივი და საერთაშორისო ორგანიზაციების კომპეტენტური რეკომენდაციებით. ძალის გამოყენების შესახებ შექმნილი სახელმძღვანელოც წარმოადგენს ასეთი თანამშრომლობის პროდუქტს. მას ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია ადამიანის უფლებების თემატიკაში. საგანი მოიცავს კურსის 15 %.

ა. ფიზიკური იძულების გამოყენების სამართლებრივი ასპექტები, მოიცავს ცეცხლსასროლი იარაღისა და სხვა საშუალებების, ძალის თანმიმდევრობისა და ესკალაციის, გამაფრთხილებელი ზომების მიღების, ამავე დროს სასჯელის სახეებისა და სისხლისსამართლებრივი სანქციების არასწორი გამოყენების საკითხებს. პოლიციის აკადემიის სტუდენტები სწავლობენ პოლიციის შესახებ კანონს, რომელიც დეტალურად აწესრიგებს პოლიციის მიერ ძალის გამოყენების შემთხვევებს და ასევე -სისხლისა და ზოგადი ადმინისტრაციული სამართლის კანონმდებლობას. შინაგან საქმეთა სამინისტროს აკადემიაში მიმდინარე პოლიციის საბაზისო ტრენინგის პროგრამა ითვალისწინებს ადამიანის უფლებების დაცვის ინტენსიურ კურსს, სადაც განსაკუთრებული ყურადღება

ეთმობა სიცოცხლის უფლებას, პოლიციელების მიერ ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების უფლებასთან მიმართებით.

ბ. ტაქტიკური ტრენინგი მოიცავს ისეთი უნარ-ჩვევების განვითარებას, რომელთა გამოყენება მნიშვნელოვანია სახიფათო მდგომარეობის დროს, მათ შორის, რისკისა და საფრთხის სწორი შეფასება, აგრეთვე ძალის გამოყენების მეთოდები და ა.შ. აღნიშნული კურსის მსვლელობის დროს, სტუდენტები იძენენ საჭირო კომუნიკაციის უნარ-ჩვევებს სახიფათო შემთხვევის კონტროლის მიზნით და სწავლობენ, რომ ძალის გამოყენებას უნდა მიმართონ მხოლოდ უკიდურესი აუცილებლობის დროს.

გ. ცეცხლსასროლი იარაღისა და სხვა საშუალებების გამოყენება არის კანონიერი და ეფექტური საშუალებების გამოყენების პრაქტიკული ტრენინგი მომავალი პოლიციელებისთვის. კურსი ტარდება ტრენინგის სახით. აკადემიის სტუდენტები მონაწილეობენ პოლიციის იმიტირებულ ოპერაციებში. კურსის ბოლოს ტარდება პრაქტიკული გამოცდა, ჩაჭრის შემთხვევაში სტუდენტი ვერ გახდება პოლიციელი.

2. პროკურატურა

მთავარი პროკურატურა რეგულარულად ატარებს სხვადასხვა ტრენინგებს. ანგარიშში წარმოდგენილია იმ ტრენინგების სია, რომლებიც უზრუნველყოფს პროკურორების პროფესიულ განვითარებას:

- ტრენერთა ტრენინგი 13 პროკურორისთვის ადამიანის უფლებათა სფეროში.
- ტრენინგი 150 პროკურორისა და გამომძიებლისთვის ადამიანის უფლებათა სფეროში.
- ტრენერთა ტრენინგი 30 პროკურორისთვის არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულებაზე, არასრულწლოვანთა პედაგოგიკასა და ფსიქოლოგიაში.
- ტრენინგი 250 პროკურორისა და გამომძიებლისთვის არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულებაზე, არასრულწლოვანთა პედაგოგიკასა და ფსიქოლოგიაში.
- ტრენინგი 110 პროკურორისათვის თემაზე: ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი და სასამართლო უნარ-ჩვევების სწავლება.

- 2009 წელს იგეგმება ორდღიანი ტრენინგის ჩატარება პროკურორებისათვის თემაზე: ადამიანის უფლებები სისხლისსამართლებრივი მართლმსაჯულების სისტემაში.
- 2009 წელს იგეგმება პროკურორებისათვის ორდღიანი სემინარის ჩატარება თემაზე: „წამების გამოძიება“.

3. სასჯელადსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო

2009 წელს სასჯელადსრულების, პრობაციისა და იურიდიულ დახმარების საკითხთა სამინისტროს თანამშრომელთა სპეციალიზებულ სასწავლო პროგრამაში შეტანილ იქნა ცვლილებები. კერძოდ, გამოყოფილ იქნა სამი საათი წამების, არაჰუმანური, სასტიკი ან ღირსების შემლახავი მოპყრობის ან დასჯის წინააღმდეგ ბრძოლის თემატიკასთან დაკავშირებით. 2008 წელს აღნიშნული სასწავლო პროგრამის შესაბამისად სასწავლო კურსი გაიარა სასჯელადსრულების სისტემის სარეგიონო სამსახურის 227 თანამშრომელმა, რომელიც ორგანიზებული იყო სასჯელადსრულების, პრობაციისა და იურიდიულ დახმარების საკითხთა სამინისტროს სასწავლო ცენტრის მიერ.

2008 წელს დონორ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით სასწავლო ცენტრის მიერ ჩატარდა სემინარი სასჯელადსრულების სისტემაში საერთაშორისო და რეგიონალური ადამიანის უფლებების შესახებ 2008 წლის 4-6 აპრილს. სამიზნე ჯგუფს წარმოადგენდა სასჯელადსრულების 15 წარმომადგენელი. ამავე დროს, საქართველოში პრობაციისა და ციხეების სისტემების რეფორმასთან დაკავშირებით ჩატარდა შემდეგი სემინარები:

- რუსთავის ციხე № 6, 2008 წლის 19-22 თებერვალი (6 თანამშრომელი) და 14-16 მაისი (10 თანამშრომელი).
- 2008 წლის 4-13 ივნისი 82 პრობაციის ოფიცერისთვის;
- 2008 წლის ივლისში 11 დღიანი ტრენინგი 99 თანამშრომლისთვის, ხოლო 2008 წლის ოქტომბერი-ნოემბერში 22 თანამშრომლისთვის.

2009 წელს ციხის საერთაშორისო რეფორმასთან თანამშრომლობის ფარგლებში იგეგმება 90 სასჯელადსრულების სისტემის თანამშრომლისათვის ერთდღიანი ტრენინგის ჩატარება თემაზე: წამების აკრძალვის საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი სამართლებრივი ასპექტები, საანგარიშო პერიოდში აღნიშნული ტრენინგი ჩატარდა 24 თანამშრომელს.

საანგარიშო პერიოდში ტრენინგები წამების, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის შედეგად მიღებული დაზიანებების მქონე პირების

მიმართ ეფექტიანი გამოძიების, დოკუმენტაციისა და ფსიქოლოგიური მიდგომის შესახებ სტამბულის პროტოკოლის შესაბამისად, ჩაუტარდათ ფსიქიატრიული დაწესებულებისა და პენიტენციური დაწესებულების სამედიცინო პერსონალს არასამთავრობო ორგანიზაცია „ემპათიის“ მიერ.

4. სასამართლო

- 2008 წელს იუსტიციის უმაღლესმა სკოლამ, გაეროს ბავშვთა ფონდთან და ნორვეგიის კანონის უზენაესობის მრჩეველთა მისიასთან თანამშრომლობით, ჩაატარა 8 სემინარი, არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების საკითხებთან დაკავშირებით. ამ ტრენინგების ფარგლებში სწავლება გაიარა 178-მა მოსამართლემ.
- გარდა ამისა, აღნიშნული სწავლება სავალდებულო წესით უტარდებათ მომავალ მოსამართლეებს – იუსტიციის მსმენელებს – 14 თვიანი სასწავლო კურსის ფარგლებში. საანგარიშო პერიოდში მსმენელების 2 ჯგუფს ჩაუტარდა აღნიშნული სწავლება, სულ 18 მსმენელს.
- 2009 წელს გადამეტებული ძალის გამოყენება განხილულ იქნა სისხლის სამართლის საკითხებისადმი მიძღვნილი სემინარის დროს ერთ-ერთ საკითხად. აღნიშნული სემინარი გაიმართა 2009 წლის 21-22 თებერვალს. მონაწილეობდა 23 მოსამართლე.
- წამების წინააღმდეგ ბრძოლასთან დაკავშირებით საანგარიშო პერიოდში ტრენინგები ჩატარდა წამების საწინააღმდეგო ასოციაციის (APT) და კონსტიტუციურ უფლებათა დაცვის ცენტრის მიერ (CPCR), რომელშიც სხვა პროფესიების წარმომადგენლებთან ერთად მონაწილეობა მიიღეს მოსამართლეებმა და მოსამართლის თანაშემწეებმა.